

світової економічної кризи, а саме протиріч функціонування світової економіки. Протиріччя можуть виникати у будь-яких сферах економіки і мати різний характер. Більшість вчених вважають, що накопичення протиріч зумовлюють прояв кризи. Ми вважаємо, що протиріччя функціонування економічної системи можна поділити на активні і пасивні. Пасивні протиріччя виникають локально, мають суперечливий характер і самі по собі не можуть, навіть у великій кількості, зумовити кризові прояви. Активні протиріччя охоплюють одразу декілька сфер (сегментів) світової економіки (будь-якої економічної системи) мають конфліктний характер. Збіг суперечливих сфер одночасно декількох активних протиріч призводить до їх загострення які, на нашу думку, і є причиною прояву кризи. Вже у процесі протікання кризи «впливають» пасивні суперечності які ускладнюють процедуру подолання світової економічної кризи.

Застосування статистичного підходу, на нашу думку, є математичним, кількісним підтвердженням якісних трансформацій, що відбуваються на всіх етапах розвитку світової економічної кризи. За допомогою даного підходу є можливість кількісно описати зміни у світовій економіці викликані світовою економічною кризою на різних етапах її розвитку. Статистичні показники мають визначатись у залежності від сфер прояву та походження світової економічної кризи.

Комплексний підхід передбачає усестороннє вивчення світової економічної кризи, її передумов, причин і факторів поширення, наслідків, ознак протікання, що визначають її характер. Даний підхід дозволяє сформувати цілісну сутнісну характеристику поняття «світова економічна криза».

Висновки. Узагальнюючи трактування поняття «світова економічна криза» розглянутими науковими підходами, ми робимо спробу сформулювати власне визначення. Світова економічна криза – це багатостороннє економічне явище, яке виникає внаслідок загострення протиріч функціонування світової економіки зумовлених чи природним настанням відповідного етапу розвитку чи застосування спеціальних економічних засобів, які штучно зумовлюють його прояв. Причини світової економічної кризи визначають її властивості, характер протікання і наслідки для світової економіки.

Література

1. Кейнс Дж. Заметки об экономическом цикле : избр. произведения / Кейнс Дж. ; [пер. с англ.]. – М. : Экономика, 1993. – 543 с.
2. Богданов А. А. Тектология: Всеобщая организационная наука : в 2 кн. / Богданов А.А. – М. : «Экономика», 1989.
3. Вайн Саймон. Глобальный финансовый кризис. Механизмы развития и стратегии выживания / Саймон Вайн. – М. : Альпина Бизнес Букс, 2009. – 302 с.
4. Маркс К. Капитал : т. 2 / К. Маркс, Ф. Энгельс. – М. : Политиздат, 1961. – 648 с.

Надійшла 10.08.2011

УДК 330.101:658

С. М. МАРУЩАК

Національний університет кораблебудування імені адмірала Макарова, м. Миколаїв

МЕТОДИКА ОЦІНКИ РІВНЯ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВА НА ОСНОВІ ТЕОРІЇ НЕЧІТКИХ МНОЖИН

В статті представлена методика оцінки рівня економічної безпеки підприємства на основі теорії нечітких множин.

The article described a method of evaluation of level economic security enterprise based on fuzzy sets theory.

Ключові слова: економічна безпека підприємства, складова економічної безпеки, нечітка підмножина, лінгвістична змінна, функція належності.

Постановка проблеми. Поняття економічної безпеки підприємства (ЕБП) є комплексним і торкається всіх функціональних областей діяльності підприємства, а її забезпечення – процес безперервний і системний. Отже, варто говорити про систему економічної безпеки підприємства. Як будь-яка система, система ЕБП вимагає постійного само тестування, оцінки та оновлення.

Аналіз літературних джерел з даної тематики. У сучасній науковій літературі пропонується значна кількість різних моделей та методів оцінки рівня ЕБП: від загальнонаукових до авторських методик та пропозицій. Складність проблеми полягає у відкритості та реактивності підприємства як системи, що генерує та поставляє інформацію у внутрішнє та зовнішнє середовище.

За результатами дослідження, виділяють такі підходи: індикаторний; ресурсно-функціональний; програмно-цільовий.

Індикаторних підхід до оцінки ЕБП пропонують Ковальова Д.О., Сухорукова Т.І., Тамбовцев В.Л., Барановський О.М., Бендиков М.А., Ігнат'єва І.А. Рівень ЕБП встановлюється за результатами порівняння фактичних показників діяльності суб'єкта господарювання з показникам-індикаторами [1–4]. Для даного підходу дискусійними є питання щодо методичної бази визначення індикаторів, складу показників-

індикаторів, визначення для них порогових значень.

Ресурсно-функціональний підхід передбачає проведення оцінки економічної безпеки шляхом оцінювання ефективності використання ресурсів підприємства [4, 5]. Даний підхід розглядається в роботах Олейнікова Є.О., Ілляшенко С.М., Арефьєвої Є.І., Попович П.Н. При цьому оцінка рівня економічної безпеки підприємства ототожнюється з аналізом стану його фінансово-господарської діяльності. Переваги даного підходу - його комплексний характер. При цьому, ЕБП розглядається надто детально і ототожнюється з самою діяльністю підприємства.

Програмно-цільовий підхід базується на інтегруванні показників, які визначають рівень економічної безпеки підприємства. Значну увагу при використанні цього підходу приділяється відбору показників та визначенню методів їх інтегрування [6]. Євдокимов Ф.І., Федорова Н.В. пропонують використовувати сукупний показник ЕБП як суму добутків значення функціональних критеріїв ЕБП (фінансової, технологічної та ін. складових) на ступінь їх значимість.

В роботах Ковальова Д.І. та Плетнікової І.П. пропонується рівень ЕБП визначати як функцію багатьох змінних – показників діяльності підприємства, тобто як суму добутків значень локальних функцій залежності рівня ЕБП від значення i -го показника діяльності підприємства на рівень значимості i -го показника, що визначається пропорційно середнім відсоткам відповідної функції при зміні аргументу на 1%.

Реверчук Н.Й. використовує для оцінки рівня економічної безпеки комплексний показник безпеки, який розраховується на основі бальних оцінок показників складових ЕБП [7].

В кожному випадку мова йде про сукупність показників діяльності підприємства, склад якої визначається неоднозначно. В конкретних методиках сукупність показників досить значна, але вочевидь охоплює не всі сторони діяльності. До недоліків можна віднести і відсутність конкретних методик оцінки показників, особливо таких, що в межах економічного і фінансового аналізу не обчислюються. В методиках розрахунків показників використовуються критичні чи порогові значення, методика визначення яких мають бути обґрунтовані. В багатьох випадках потрібно вирішувати питання градації рівнів ЕБП від величини відхилення фактичних і порогових значень показників. Часто опрацьована інформація носить суперечливий характер.

Метою дослідження є розробка методики оцінки ЕБП на основі як кількісної, так і якісної інформації з висновком у вигляді лінгвістичної характеристики досліджуваного.

Викладення основного матеріалу. Наявність в складній багаторівневій ієрархічній системі управління одночасно різних видів невизначеності робить необхідним використання для ухвалення рішень теорії нечітких множин, яка дозволяє адекватно врахувати вид наявної невизначеності [8]. При цьому, оцінки описуються як лінгвістичні змінні зі своїми терм-множинами значень, а зв'язок між кількісним значенням деякого чинника з його якісним лінгвістичним описом задається функцією належності чинника нечіткій множині.

Оцінка ЕБП складається з оцінок її функціональних складових: фінансова, кадрова, технологічна, правова, інформаційна, екологічна, силова; ринкова, інтерфейсна. Кожна складова ЕБП характеризуються системою показників [9].

Так, фінансова складова характеризується показниками прибутковості - коефіцієнти рентабельності активів, власного капіталу, продукції, діяльності, загальної; ділової активності - коефіцієнти оборотності активів, дебіторської заборгованості, кредиторської заборгованості, матеріальних запасів, власного капіталу, рентабельності активів; фінансової стійкості - коефіцієнти автономії, фінансування, забезпеченості власними оборотними коштами, маневреності власного капіталу; платоспроможності - коефіцієнти загальної, термінової, абсолютної ліквідності.

Кадрова – коефіцієнти укомплектованості кадрами, плинності та стабільності персоналу, трудової дисципліни, освітнього рівня, інтелектуального рівня робітників, продуктивність праці.

Технологічна складова характеризується показниками використання основних фондів – фондівіддача основних засобів, фондоозброєність, вікова структура устаткування, коефіцієнти вибуття основних засобів, оновлення основного капіталу, зношення основних засобів; матеріалів – матеріаломісткість, коефіцієнт корисного використання матеріалів; прогресивності – рівень прогресивності технологій, продукції, рівень технологічного потенціалу.

Правова – коефіцієнти платіжної дисципліни, якості юридичних послуг, юридичного менеджменту.

Інформаційна – продуктивність інформації, коефіцієнти інформаційної озброєності і захищеності інформації.

Екологічна – коефіцієнти безпечності продукції, «екологічного балансу» раціонального використання відходів, забруднення середовища, рентабельність продукції з відходів, штрафи за порушення природоохоронного законодавства.

Силова – коефіцієнт транспортної безпеки, кількість осіб, звільнених з роботи за крадіжку чи спробу знищення майна, рівень інженерно-технічного захисту, коефіцієнт захищеності майна та персоналу підприємства.

Ринкова – коефіцієнт ринкової віддачі активів, конкурентоспроможність продукції, частка фірми на ринку, коефіцієнт інноваційних витрат, ритмічність збуту, коефіцієнт ефективності рекламної політики.

Інтерфейсна – рентабельність реалізації, ритмічність збуту, співвідношення витрат на маркетингові дослідження і загального обсягу реалізації, коефіцієнт виконання договорів.

Таке визначення структури ЕБП характеризує її як складну систему, оцінка рівня якої складається з оцінок її підрівнів, які, в свою чергу, є комплексними оцінками за групами або однією групою вихідних показників. Для моделювання багатовимірних залежностей «входи-вихід» доцільно використовувати ієрархічні системи нечіткого логічного висновку. У цих системах вихідна змінна однієї бази знань є вхідною для іншої бази знань. В даному випадку – це деревовидна ієрархія, яку можна описати орієнтованим графом без циклів, петель, горизонтальних ребер в межах одного рівня ранжування, з однією кореневою вершиною.

Застосування ієрархічних нечітких баз знань дозволяє здолати «прокляття розмірності». При великій кількості входів експертів важко описати причинно-наслідкові зв'язки у вигляді нечітких правил. Це обумовлено тим, що в оперативній пам'яті людини може одночасно зберігатися не більше 7 ± 2 понять-ознак [8]. Отже, кількість вхідних змінних в одній базі знань не повинна перевищувати це число. Пізніші дослідження показали, що бази знань є раціональними, коли кількість входів не перевищує 5-6. Тому, при більшій кількості вхідних змінних необхідно їх ієрархічно класифікувати.

Перевага ієрархічних баз знань полягає ще і в тому, що вони дозволяють невеликою кількістю нечітких правил адекватно описати багатовимірні залежності «входи-вихід». Особливістю нечіткого логічного висновку по ієрархічній базі знань є відсутність процедур дефазифікації і фазифікації для проміжних змінних. Результат логічного висновку у вигляді нечіткої множини безпосередньо передається в систему нечіткого логічного висновку наступного рівня ієрархії. Тому, для опису проміжних змінних в ієрархічних нечітких базах знань досить задати тільки терм-множини, без визначення функцій належності.

Введемо наступні позначення: значення показників, які характеризують діяльність підприємства - x_m , $m = \overline{1; M}$, де M – загальна кількість показників; рівні складових ЕБП – y_j , $j = \overline{1; 9}$; рівень ЕБП – R .

З огляду на те, що фінансова складова ЕБП складається з чотирьох груп показників, які чітко розділяються в фінансовому аналізі, групи показників окремих складових позначимо z_k , $k = \overline{1; K}$, де K – загальна кількість груп показників окремої складової ЕБП.

Отже, підприємство характеризується множиною M показників: $X = \{x_1, x_2, \dots, x_M\}$. Припускається що система показників X достатня для достовірного аналізу (для класифікації і зіставлення станів підприємства). При цьому, для кожної складової визначаємо підмножину показників $X_j = \{x_1, x_2, \dots, x_{N_j}\}$, N_j – їх кількість. В межах складових визначаємо множини показників кожної групи - $X_{jk} = \{x_1, x_2, \dots, x_{N_{jk}}\}$, N_{jk} – їх кількість. При цьому:

$$\forall j = \overline{1; 9} X_j \subset X; \forall k = \overline{1; K} X_{jk} \subset X_j; \forall j = \overline{1; 9} X_{jk} \subset X.$$

Повна множина рівнів ЕБП R складається з п'яти нечітких підмножин виду: R_1 – нечітка підмножина станів «граничної небезпеки»; R_2 – нечітка підмножина станів «небезпеки»; R_3 – нечітка підмножина станів «середнього рівня безпеки»; R_4 – нечітка підмножина станів «відносної безпеки»; R_5 – нечітка підмножина станів «граничної безпеки».

Визначені п'ять компонентів складають терм-множину лінгвістичної змінної «Рівень ЕБП».

Кожній підмножині R_i , $i = \overline{1; 5}$ відповідає функція належності: $\mu_i(P)$, $i = \overline{1; 5}$, де P – комплексний показник рівня ЕБП. Для побудови функції належності μ нечітких підмножин R_i задамо п'ять нечітких T -чисел α : $\alpha_1 = (0,0; 0,0; 0,15; 0,25)$; $\alpha_2 = (0,15; 0,25; 0,35; 0,45)$; $\alpha_3 = (0,35; 0,45; 0,55; 0,65)$; $\alpha_4 = (0,55; 0,65; 0,75; 0,85)$; $\alpha_5 = (0,75; 0,85; 1,0; 1,0)$. Таким чином, $P \in [0; 1]$.

Комплексний показник функціонально або алгоритмічно пов'язаний з набором початкових показників. В нашому випадку:

- для k -ї групи показників j -ї складової ЕБП: $z_{jk} = g_{jk}(x_1, x_2, \dots, x_{N_{jk}})$;

- якщо показники j -ї складової ЕБП не має потреби ділити на групи, то: $y_j = f_j(x_1, x_2, \dots, x_{N_j})$;

- в загальному, де V загальна кількість показників для даного «виходу»: $W = \varphi(x_1, x_2, \dots, x_V)$.

Вид залежності невідомий і підлягає встановленню.

Завдання комплексного аналізу може бути сформульоване таким чином: визначити процедури g , f , φ (функції або алгоритми), які пов'язують підмножини X_{jk} , X_j , X з комплексними показниками z , y , W . Далі, в міру набуття кількісних значень P і на підставі функцій μ конструється наступне твердження «Рівень ЕБП»: R_1 – гранична небезпека з рівнем відповідності $\mu_1(P)$; R_2 – небезпека з рівнем

відповідності $\mu_2(P)$; R_3 – середнього рівня безпеки з рівнем відповідності $\mu_3(P)$; R_4 – відносна безпека з рівнем відповідності $\mu_4(P)$; R_5 — гранична безпека з рівнем відповідності $\mu_5(P)$.

Таке твердження надає певні ваги кожній з гіпотез належності поточного стану підприємства до однієї з нечітких підмножин R . Правила розпізнавання комплексного показника ЕБП P представлені в табл. 1.

Таблиця 1

Правила розпізнавання комплексного показника ЕБП P

Інтервал значень	Класифікація рівнів показника	Оцінка міри впевненості (функція належності)
$0 < P < 0,15$	«гранична небезпека»	1
$0,15 < P < 0,25$	«гранична небезпека»	$\mu_1 = 10 \cdot (0,25 - P)$
	«небезпека»	$1 - \mu_1 = \mu_2$
$0,25 < P < 0,35$	«небезпека»	1
$0,35 < P < 0,45$	«небезпека»	$\mu_2 = 5 \cdot (0,45 - P)$
	«середній рівень безпеки»	$1 - \mu_2 = \mu_3$
$0,45 < P < 0,55$	«середній рівень безпеки»	1
$0,55 < P < 0,65$	«середній рівень безпеки»	$\mu_3 = 5 \cdot (0,65 - P)$
	«відносна безпека»	$1 - \mu_3 = \mu_4$
$0,65 < P < 0,75$	«відносна безпека»	1
$0,75 < P < 0,85$	«відносна безпека»	$\mu_4 = 10 \cdot (0,85 - P)$
	«гранична безпека»	$1 - \mu_4 = \mu_5$
$0,85 < P < 1,0$	«гранична безпека»	1

Особа, що приймає рішення відносно підприємства, може вдовольнитися тією гіпотезою, для якої значення $\mu(P)$ максимальне, і таким чином для себе якісно оцінити рівень ЕБП.

Для лінгвістичної оцінки рівні ЕБП спочатку потрібно класифікувати значення показників x_v , $v = \overline{1; V}$. Нехай $D(x_v)$ – область визначення параметра x_v , нескінчена множина точок осі дійсних чисел. Визначимо лінгвістичну змінну «Рівень показника x_v » з введенням п'яти нечітких підмножин множини $D(x_v)$: B_1 – нечітка підмножина «дуже низький рівень показника x_v »; B_2 – нечітка підмножина «низький рівень показника x_v »; B_3 – нечітка підмножина «середній рівень показника x_v »; B_4 – нечітка підмножина «високий рівень показника x_v »; B_5 – нечітка підмножина «дуже високий рівень показника x_v ».

Завдання опису підмножин B – це завдання формування відповідних функцій належності $\lambda(x_v)$, $m = \overline{1; V}$. При визначенні функцій належності λ (відповідних їм T -чисел) мають враховуватися: а) специфіка даного підприємства; б) специфіка досліджуваного інтервалу часу; в) галузеві особливості підприємства. При побудові функцій належності λ можуть бути взяті за основу середні значення для даної галузі, нормативні значення, експертні оцінки. В якості множини функцій належності може виступати стандартний п'ятирівневий 01-класифікатор, де функції належності – трапецевидні числа [10] (табл. 2).

Кожному v -му показнику на «вході» відносно певного «виходу» можна зіставити оцінку p_v , значимості цього показника для розпізнавання цього «виходу». Побудова системи ваг w_v повинна проводитися по кожному окремому підприємству з урахуванням його специфічних особливостей.

Систему оцінок значимостей W доцільно пронормувати таким чином:

$$\forall W \sum_{v=1}^V p_v = 1 \quad (1)$$

Якщо показники можуть бути проранжовані за спаданням значимості для аналізу, для оцінки значимостей може бути використана шкала Фішберна [10]:

$$p_v = \frac{2(V - v + 1)}{(V + 1)V}, v = \overline{1; V} \quad (2)$$

яка відповідає принципу максимуму наявної інформаційної невизначеності про значення w_v .

Класифікація рівня значень показника x_v

Інтервал значень	Класифікація рівнів показника	Оцінка міри впевненості (функція належності)
$0 < x_v < 0,15$	«дуже низький»	1
$0,15 < x_v < 0,25$	«дуже низький»	$\lambda_1 = 10 \cdot (0,25 - x_v)$
	«низький»	$1 - \lambda_1 = \lambda_2$
$0,25 < x_v < 0,35$	«низький»	1
$0,35 < x_v < 0,45$	«низький»	$\lambda_2 = 5 \cdot (0,45 - x_v)$
	«середній»	$1 - \lambda_2 = \lambda_3$
$0,45 < x_v < 0,55$	«середній»	1
$0,55 < x_v < 0,65$	«середній»	$\lambda_3 = 5 \cdot (0,65 - x_v)$
	«високий»	$1 - \lambda_3 = \lambda_4$
$0,65 < x_v < 0,75$	«високий»	1
$0,75 < x_v < 0,85$	«високий»	$\lambda_4 = 10 \cdot (0,85 - x_v)$
	«дуже високий»	$1 - \lambda_4 = \lambda_5$
$0,85 < x_v < 1,0$	«дуже високий»	1

Якщо система переваг відсутня, то показники є рівнозначними:

$$p_v = 1/V \quad (3)$$

Коли за кожним показником на вибраному підрівні ієрархії відомі лінгвістичні оцінки, а також визначена система ваг, показник підрівня характеризується своєю лінгвістичною оцінкою, яка визначається функцією належності на 01-носієві:

$$\lambda(x) = \sum_{v=1}^V \lambda_v(x) \cdot p_v \quad (4)$$

Отриману функцію необхідно лінгвістично розпізнати, щоб отримати судження про якісний рівень показника W .

Якщо даний підрівень ієрархії – це група показників в межах окремої складової, то лінгвістичне розпізнавання не потрібне. На основі отриманих оцінок для кожної групи визначається оцінка для даної складової ЕБП. Вважаємо, що лінгвістичне розпізнавання рівнів складових ЕБП необхідне для їх більш повної характеристики. Тоді для кожної складової ЕБП будується комплексний показник безпеки.

В загальному для побудови показника W показники x_v ранжуються в порядку спадання значимості для аналізу. Вважаємо, що набір функцій належності $\forall W \lambda_v, v = \overline{1;V}$ за кожним показником x_v побудований. Якщо всі чинники моделі є кількісними, результативний показник - вектор з p значень функцій належності $\lambda_v, v = \overline{1;V}$, сума яких дорівнює одиниці, можна визначити так [10]:

$$W = \sum_{v=1}^V (0,2v - 0,1) \cdot \lambda_v \quad (5)$$

Після цього можна розпізнати значення W на основі п'ятирівневого класифікатора (табл. 1) і отримати лінгвістичну оцінку його рівня.

Якщо СУ не виконує лінгвістичне розпізнавання комплексних показників складових ЕБП, то, за вже відомими наборами функцій належності цих показників, а також визначеною системою ваг, показник рівня ЕБП P визначається за формулою 5. Значення P розпізнається на основі стандартного п'ятирівневого класифікатора (табл. 1) і формулюється його лінгвістична оцінка.

Висновки. Методика оцінки рівня ЕБП, яка ґрунтується на використанні теорії нечітких множин, дозволяє одночасно використовувати різні види інформації: детерміновану, статистичну, лінгвістичну, інтервальну, що важко дається в рамках інших методик. В результаті СУ отримує дані про рівень комплексного показника ЕБП, його лінгвістичну оцінку у вигляді твердження «високий рівень-низький

рівень», оцінки фінансової безпеки підприємства, технологічної та ін., які стануть основою для прийняття ефективних рішень в процесі управління підприємством.

В перспективі даного дослідження обґрунтування системи показників для галузевих груп підприємств та побудова відповідних їм функцій належності.

Література

1. Ковалев Д. Экономическая безопасность предприятия / Д. Ковалев, Т. Сухорукова // Экономика Украины. – 1998. – № 10. – С. 48-51.
2. Бендиков М.А. Экономическая безопасность промышленного предприятия в условиях кризисного развития / М.А. Бендиков // Менеджмент в России и за рубежом. – 2000. - № 2. – С. 17–29.
3. Илларионов А. Критерии экономической безопасности / А. Илларионов // Вопросы экономики. – 1998. – № 10. – С. 45.
4. Тамбовцев В.Л. Экономическая безопасность хозяйственных систем: структура проблемы / В.Л. Тамбовцев // Вестник Моск. ун-та. сер. 6. Экономика. – 1995. – № 3. – С. 3.
5. Экономическая и национальная безопасность : [учебник / под ред. Е.А. Олейникова]. – М. : Издательство «Экзамен», 2004. – 768 с.
6. Довбня С.Б. Діагностика рівня економічної безпеки підприємства / С.Б. Довбня, Н.Ю. Гічова // Фінанси України. – 2008. – № 4. – С. 88–97.
7. Реверчук Н.Й. Управління економічною безпекою підприємницьких структур: [монографія] / Реверчук Н.Й. – Львів : ЛБІ НБУ, 2004. – 195 с.
8. Штовба С.Д. Введение в теорию нечетких множеств и нечеткую логику / Штовба С.Д. – Винница : Издательство винницкого государственного технического университета, 2001. – 198 с.
9. Економічна безпека підприємств, організацій та установ : [навч. посібник для студ. вищ. навч. закл. / В.Л. Ортинський, І.С. Керницький, З.Б. Живко та ін.]. – К. : Правова єдність, 2009. – 544 с.
10. Недосекин А.О. Нечетко-множественный анализ риска фондовых инвестиций / Недосекин А.О. – Санкт-Петербург : Сезам, 2002. – 276 с.

Надійшла 19.08.2011

УДК 339. 543

О. О. КУРОК

Хмельницький національний університет

АКТИВІЗАЦІЯ МИТНО-ТАРИФНОГО РЕГУЛЮВАННЯ В СИСТЕМІ ЕКОНОМІЇ ВІТРАТ ТА ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВ

Визначені заходи активізації митно-тарифного регулювання в системі економічної безпеки та економії в цілому витрат виробництва конкурентоспроможної продукції промислових підприємств.

Certain measures of activation custom-tariff adjusting in the system of economic security and economy on the whole of charges of production of competitive goods of industrial enterprises.

Ключові слова: митно-тарифне регулювання, нетарифне регулювання, економія витрат, економічна безпека.

Вступ. Під економічною митною безпекою можна вважати стан захищеності економічних інтересів підприємств, який дає можливість у різних зовнішніх і внутрішніх умовах, незалежно від будь-яких загроз забезпечити: переміщення через митний кордон товарів і транспортних засобів; здійснення митного регулювання, пов'язаного із встановленням та справлянням податків і зборів; використання процедур митного контролю та митного оформлення із застосуванням заходів митно-тарифного і нетарифного регулювання.

Тенденції світового розвитку диктують нові завдання зі спрощення митних процедур і процедур логістики при постачанні товарів для ввезення й вивезення з території країни, зменшення ризиків порушення безпеки підприємств, а для цього необхідно створювати електронні інформаційні системи, функціонально сумісні з аналогічними системами інших країн, які будуть доступні, керовані, безпечні об'єднані й контрольовані.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Проблема митно-тарифного регулювання в Україні та зовнішньоекономічної діяльності суб'єктів господарювання присвячена велика кількість наукових публікацій та монографій таких вчених, як Гальчинського А. Г., Івашук І. О, Гейця В. М., Філіпенка А. С., Мальського О. М., Мочерного С. В. Осики С. Г., Яреми Б. П та багатьох інших.

Постановка завдання. Дослідити шляхи і заходи активізації митно-тарифного регулювання, які б сприяли забезпеченню економічної безпеки підприємств та зменшенню їх позавиробничих витрат.

Вклад основного матеріалу дослідження. Механізмами реалізації митної політики країни є митно-тарифні та нетарифні заходи регулювання зовнішньої торгівлі й митна справа, яка визначає порядки і